

coMiesięcznik

Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS - Marzec 2024

Szanowni Państwo

„coMiesięcznik” – biuletyn informacyjny PKN ICOMOS ma służyć realizacji priorytetowego zadania naszej organizacji jakim jest dostarczanie informacji na tematy konserwatorskie. „coMiesięcznik” jest skierowany do całego polskiego środowiska konserwatorskiego, rozpowszechniając bieżące informacje na temat wydarzeń i spraw związanych z ochroną zabytków. „coMiesięcznik” prezentuje informacje dostarczone przez członków PKN ICOMOS oraz środowisko konserwatorskie. Informacje mają formę krótkich notek, uporządkowanych w najprostszy sposób.

Prosimy Państwa o przesyłania krótkich notek o wszelkich konferencjach, publikacjach i wydarzeniach, które mogą zainteresować środowisko konserwatorskie na adres:

biuletyn.pknicomos@gmail.com

Redakcją i oprawą graficzną biuletynu zajmuje się Pan Jakub Andrzejewski.

W imieniu Prezydium PKN ICOMOS
Bogusław Szmygin

Informacje

Szanowni Państwo,

Komitet Organizacyjny PKN ICOMOS zaprasza do zgłaszania propozycji wystąpień konferencyjnych oraz do udziału w konferencji naukowej "Podstawy teoretyczne ochrony zabytków – 60 lat Karty Weneckiej", która odbędzie się w Warszawie, w Łazienkach Królewskich, w dniach 13–14 maja 2024 r.

Konferencja poruszy trzy grupy problemów (w 3 sesjach):

1. Karta Wenecka – fundament ochrony dziedzictwa czy balast przeszłości?
2. Współczesna teoria konserwacji - krytyczna analiza
3. Przyszłość teorii konserwacji i tekstów doktrynalnych – potrzeby i propozycje

Streszczenia referatów (nieprzekraczające dwóch stron tekstu, 3600 znaków ze spacjami), prosimy nadsyłać do 31 marca 2024 roku, na adres: sekretariat@icomos-poland.org

Autorzy wystąpień konferencyjnych proszeni są o wskazanie sesji, w której ma być przedstawiony referat (sesja 1, 2, 3).

Wyboru referatów do przedstawienia na konferencji dokonają recenzenci powołani przez Komitet Organizacyjny. Autorzy referatów zostaną poinformowani o decyzji recenzentów do 15 kwietnia 2024 roku.

Materiały konferencji – po ocenie recenzentów, zostaną opublikowane w czasopiśmie „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego”.

Informacje o konferencji będą dostępne na stronie PKN ICOMOS: <http://www.icomos-poland.org>

W imieniu Prezydium PKN ICOMOS

B. Szmygin

Konferencje

Konferencja, „Dziedzictwo architektoniczne Ericha Mendelsohna w drodze na Światową Listę Dziedzictwa UNESCO”, Olsztyn, 21-22.03.2024 r.

Konferencja w Olsztynie jest czwartą konferencją organizowaną przez międzynarodową Inicjatywę Ericha Mendelsohna (Erich Mendelsohn Initiative) "EMI" na rzecz uznania dziedzictwa architektonicznego Ericha Mendelsohna na listę światowego dziedzictwa kulturowego.

Ze względu na pandemię pierwsza tego typu konferencja odbyła się w internecie w 2021 r., kolejne w Niemczech (Berlin 2022) i trzecie w Izraelu (Hajfa 2023). Uzupełniając i podsumowując poprzednie konferencje, dyskusja w Olsztynie skupi się wokół budynków w Europie i Izraelu.

Głównym celem konferencji jest stworzenie pierwszej częściowej listy dzieł architektonicznych Ericha Mendelsohna, które zostaną nominowane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Budynki E. Mendelsohna wzniesione w Stanach Zjednoczonych Ameryki, będą tematem kolejnej konferencji, zaplanowanej na marzec 2025 roku.

Konferencja odbędzie się w BET TAHARA, pierwszym budynku E. Mendelsohna, wzniesionym w 1911 roku w jego rodzinnym mieście Allenstein, ówczesnie w Prusach Wschodnich. Obecnie w siedzibie Fundacji Borussia w Olsztynie, która jest partnerem konferencji wraz z ICOMOS Polska.

Więcej informacji, rejestracja, program w linku poniżej:

<https://www.icomos.de/21-22-maerz-2024-olsztyn-polen...>

Kongres, XXI Europejski Kongres informacji Renowacyjnej 2024 „EKIR”

Kraków, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego,
ul. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego 1, 20 – 22.03.2024 r.

W dniach 20-22 marca 2024 r., w Krakowie odbędzie się XXI „EKIR” - EUROPEJSKI KONGRES INFORMACJI RENOWACYJNEJ.

Kongres organizowany jest cyklicznie przez wydawcę kwartalnika "Renowacje i Zabytki", w którym biorą udział konserwatorzy, wykonawcy i producenci materiałów przydatnych konserwacji.

EKIR umożliwia firmom uczestniczącym w kongresie na prezentację teoretyczną i praktyczną własnych osiągnięć i ofert technologiczno-materiałowych oraz stwarza możliwość bezpośredniej wymiany poglądów i oczekiwań, co do planów i zamierzeń renowacyjnych z przedstawicielami adekwatnych urzędów z poszczególnych regionów naszego kraju i zagranicy.

Program dostępny w linku poniżej:

<https://ekir.pl/program>

Pierwszy dzień obrad będzie poświęcony m.in. ochronie i konserwacji architektury modernistycznej.

W programie są przewidziane wystąpienia m.in. członków PKN ICOMOS.

Kongres będzie transmitowany bezpośrednio na żywo na następujących stronach internetowych i kanałach:

www.ekir.pl/transmisja

www.youtube.com/renowacjeizabytki

Podczas Kongresu, odbędzie się konkurs "Renowator" – z nagrodą dla laureatów wyłonionych spośród firm-uczestników, która jest przyznawana w następujących kategoriach za:

- „szczególne osiągnięcia w renowacji stref historycznych”,
- „wysoki stopień przydatności do prac renowacyjnych” ,
- „całokształt dokonań w dziedzinie renowacji obiektów zabytkowych.

Więcej informacji znajduje się na stronie:

<https://ekir.pl/>

Konferencja "Ochrona archiwaliów - aktualne wyzwania"

Toruń, Katedra Konserwacji-Restauracji Papieru i Skóry, 25 - 26 kwietnia 2024 r.

Zapraszamy do udziału w VIII jubileuszowej konferencji z okazji 55-lecia Katedry Konserwacji-Restauracji Papieru i Skóry.

W związku z powyższym prosimy o wypełnienie formularza rejestracyjnego, który warunkuje udział w konferencji (wybrane formularze są dostępne do pobrania na stronie:

<http://www.zkpis.umk.pl/?Konferencja-2024,326>

Zgłoszenia prosimy przysyłać na adres: kaligos@umk.pl

Termin rejestracji na konferencję upływa **15.03.2024**

Zapraszamy do zapoznania się z programem wystąpień (w załączeniu).

oraz na Facebooku:

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61554229422764>

XIX sesja Uniwersyteckiego Centrum Archeologii Średniowiecza i Nowożytności przy UMK w Toruniu, Muzeum Archeologiczne w Biskupinie, 9 –10.05.2024 r.

Kontynuując cykl spotkań naukowych pragniemy zaprosić w tym roku na kolejną, XIX sesję Uniwersyteckiego Centrum Archeologii Średniowiecza i Nowożytności przy UMK w Toruniu, współorganizowaną z Muzeum Archeologicznym w Biskupinie, Międzynarodową Radą Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (PKN ICOMOS) oraz Narodowym Instytutem Dziedzictwa, która odbędzie się w dniach 9–10 maja 2024 roku w Muzeum Archeologicznym w Biskupinie.

Tym razem tematem naszego spotkania będą Rezerваты i parki archeologiczne w Polsce jako multifunkcjonalne miejsca kreowania przestrzeni społecznej. Zagadnienie to od wielu dekad obecne jest w dyskusji nad ochroną dziedzictwa archeologicznego i formami jego uspołecznienia. W zależności od rozmaitych uwarunkowań prawno-konserwatorskich i społeczno-ekonomicznych mają one różne cele (np. ochronne, badawcze, edukacyjne, ekonomiczne) i formy (obiekty zachowane in situ, rekonstrukcje, wizualizacje cyfrowe itp.). Wzbudzają często wiele emocji zarówno pozytywnych, jak i negatywnych, są różnie oceniane merytorycznie i odbierane w środowisku naukowym. Chcielibyśmy zatem spojrzeć na ten problem na nowo, ze względu na profil Centrum, głównie przez pryzmat ochrony i uspołecznienia wiedzy dotyczącej stanowisk średniowiecznych i nowożytnych, choć jest on uniwersalny, niezależny od chronologii i miejsca odkrycia przestrzeni reliktovej. Nie przypadkowo na miejsce spotkania wybraliśmy Biskupin, gdzie powstał jako jeden z pierwszych rezerwat archeologiczny w Polsce, a 90. rocznica odkrycia tego stanowiska przypada właśnie w tym roku.

Deklarację udziału w konferencji wraz z tematem referatu i abstraktem prosimy składać na ręce sekretarza konferencji mgr Aliny Sosnowskiej — adres: also@umk.pl — do dnia 30. marca 2024 roku.

Opłatę konferencyjną w wysokości 180 zł prosimy przelać na konto Muzeum Archeologicznego w Biskupinie: Bank PKO BP S.A. 13 1020 1462 0000 7102 0338 8956.

Konferencja „Emocje ogrodów Łazienek Królewskich - wielość perspektyw”
Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie, Pałac na Wyspie, 12–13 września 2024 r.

Autor nieustalony, Pracownicy Łazienek Królewskich w nieistniejących szklarniach, ok. 1924, zbiory Mai Abramczyk

Zapraszamy przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych do udziału w interdyscyplinarnej konferencji naukowej „Emocje ogrodów Łazienek Królewskich - wielość perspektyw”. Celem konferencji jest podsumowanie stanu badań na temat historii i recepcji łazienkowskich ogrodów, a także ukazanie ich przez pryzmat indywidualnych i społecznych emocji, jakie wywołują.

Do rozważenia proponujemy następujące zagadnienia, mające na celu przedstawienie ogrodów Łazienek Królewskich z różnych perspektyw:

- ▶ Historia ogrodów;
- ▶ Ogrody a biblijne i antyczne motywy związane z powrotem do stanu utraconej szczęśliwości;
- ▶ Doświadczenie ogrodów zapisane w literaturze i sztukach wizualnych;
- ▶ Doświadczenie natury w ogrodach;
- ▶ Projektowanie ogrodów - projektowanie emocji;
- ▶ Relacja ogrodu z architekturą;
- ▶ Odwiedzający implikowany;
- ▶ Praktyki ogrodów - praktyki ogrodnicze;
- ▶ Pamięć i emocje: mikrohistorie ogrodów;
- ▶ Ludzie ogrodów - ogrodnicy i ogrodniczki;
- ▶ Zamieszkiwanie ogrodu: ponowna integracja z naturą;
- ▶ Łazienki wielozmysłowe i immersyjne.

Upzejmie prosimy także o przekazanie informacji o konferencji osobom, które byłyby zainteresowane udziałem.

Zapraszamy do przesyłania zgłoszeń do 31 marca 2024 r. na adres konferencja.ogrody@lazienki-królewskie.pl. W treści zgłoszenia prosimy umieścić: imię i nazwisko, tytuł referatu, afiliację, abstrakt (maksymalnie 1500 znaków ze spacjami), numer telefonu i adres e-mail.

Zgłoszenie na konferencję jest równoznaczne z akceptacją załączonej w wiadomości klauzuli RODO.

Więcej informacji pod linkiem:

<https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl/aktualnosci/emocje-ogrodow-lazienek-krolewskich-konferencja-naukowa>

XI Konferencja Naukowa z cyklu Spotkania Malborskie im. Macieja Kilarskiego „Praktyki konserwatorskie w średniowiecznych kościołach” Muzeum Zamkowe w Malborku, 17.10.2024 r.

XI Konferencja Naukowa z cyklu Spotkania Malborskie im. Macieja Kilarskiego „Praktyki konserwatorskie w średniowiecznych kościołach” Ośrodek Konferencyjny Karwan, Muzeum Zamkowe w Malborku, 17 października 2024 roku Muzeum Zamkowe w Malborku zaprasza na kolejną konferencję „Spotkania Malborskie”. Patron konferencji Maciej Kilarski to postać, która zapisała się w historii Muzeum Zamkowego w Malborku, powstałego w 1961 roku. Jego działalność badawcza i konserwatorska odcisnęła trwały ślad w przestrzeni zamku. Upamiętnieniem tej wybitnej dla nas postaci są „Spotkania Malborskie” organizowane od 2004 roku, które są swoistym wyrazem szacunku i wdzięczności dla wieloletniego pracownika naszego muzeum, członka Rady Muzealnej, konserwatora zabytków, historyka sztuki, a zwłaszcza badacza architektury zamku w Malborku. Był autorem wielu prac badawczych i opracowań naukowych podejmujących m.in. tematykę naszego zamku. Stąd „Spotkania Malborskie” są forum prezentacji badań z zakresu historii, historii sztuki, kultury i konserwatorstwa.

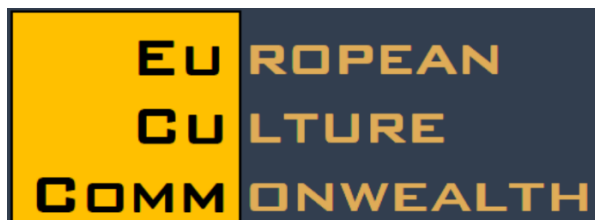
XI edycja konferencji podejmie temat wyzwań konserwatorskich w sakralnych obiektach średniowiecznych. Zapraszamy praktyków oraz teoretyków do zaprezentowania działań konserwatorskich, prowadzonych pod kątem architektury jak i wyposażenia, współcześnie oraz w przeszłości, nie dalej jednak niż w XIX wieku, kiedy to zapoczątkowano na szeroka skalę działania przy historycznych obiektach, mając na celu ich zachowanie i wyeksponowanie określonych walorów stylowych. Tak zwana regotyżacja, która w Europie zaobserwować można od początku dziewiętnastego stulecia, miała różny zakres i skutki. Interesujące będą więc również realizacje kontrowersyjne, gdy działania określane jako „renowacja” bądź „konserwacja” prowadziły do zatarcia, a nawet zniszczenia oryginalnej tkanki. Podobnie chcielibyśmy poruszyć nowatorskie metody badawcze oraz wykonawcze, a także watek profilaktyki konserwatorskiej. Wybór takiej tematyki nie jest przypadkowy. W kościele farnym pw. Św. Jana w Malborku, w bezpośrednim sąsiedztwie naszego zamku, kontynuowane są prace

renowacyjne, zaś w pobliskim Kwidzynie w najbliższej przyszłości rozpocznie się wielka renowacja tamtejszej katedry. Organizatorzy stwierdzili, że warto zestawić te watki z przypadkami z przeszłości jak i z czasów nam współczesnych. Bardzo prosimy o złożenie deklaracji udziału w konferencji do 31 maja 2024; ze względów organizacyjnych na Karcie Uczestnika. W przypadku otrzymania dużej liczby zgłoszeń dokonamy wyboru referatów do wygłoszenia. Przewidujemy publikację referatów. Sekretarzem konferencji jest Bartosz Skop, który z przyjemnością pomoże we wszelkich sprawach organizacyjnych [b.skop@zamek.malbork.pl]
Będziemy wdzięczni za rozpowszechnienie idei konferencji w Państwa środowisku.

Serdecznie zapraszamy do udziału.

Organizatorzy

<https://zamek.malbork.pl/aktualnosci/xi-konferencja-naukowa-z-cyklu-spotkania-malborskie-im-macieja-kilarskiego/>

Uwaga! Nowy termin konferencji!

Międzynarodowa Konferencja Naukowa EuCuComm 2024

Bautzen (Budziszyn), 17-19 września 2024

Temat przewodni:

Górne Łużyce: dziedzictwo kulturowe, religijne i architektoniczne

Strona konferencji

<http://www.EuCuComm.eu>

1. Przesyłanie abstraktów & artykułów

Ostateczny termin nadsyłania abstraktów do 30 kwietnia 2024

Informacja o zaakceptowaniu abstraktów zostanie przesłana do 10 maja 2024.

Ostateczny termin nadsyłania artykułów do 30 czerwca 2024

Informacja o zaakceptowaniu artykułów zostanie przesłana do 10 lipca 2024.

2. Publikacje

Autorzy chcący wziąć udział w konferencji proszeni są o przesłanie abstraktu oraz artykułu w języku konferencyjnym. Program konferencji będzie zawierał jedynie artykuły zaakceptowane przez recenzentów. Warunkiem publikacji artykułu jest rejestracja min. jednego autora jako uczestnika. Artykuły dopuszczone do publikacji po pozytywnych recenzjach będą opublikowane w formie MONOGRAFII dostępnej w formule Open Access.

Wybrane artykuły po pozytywnych recenzjach będą opublikowane w kwartalniku Wiadomości Konserwatorskie – JOURNAL OF HERITAGE CONSERVATION (Punkty MNISW: 100) <https://www.wiadomoscikonserwatorskie.pl/>

3. Język konferencji i publikacji

Języki konferencji: polski, niemiecki, angielski,

Języki publikacji: polski/angielski

4. Rejestracja uczestników

Rejestracja uczestników będzie możliwa od 10 lipca 2024

Szczegóły (w tym formularz rejestracyjny) będą dostępne na stronie konferencji.

Ostateczny termin rejestracji 1 sierpnia 2024

Ilość uczestników jest ograniczona ze względów organizacyjnych.

Więcej informacji pod linkiem:

<http://www.EuCuComm.eu>

Europejskie Targi Konserwacji i Restauracji Zabytków oraz Renowacji Starych Budowli „Denkmal” Lipsk, 7 – 9.11.2024 r.

Zapraszamy do udziału jako wystawca w wiodących w Europie targach ochrony i zachowania zabytków oraz dziedzictwa kulturowego - Europejskich Targach Konserwacji i Restauracji Zabytków oraz Renowacji Starych Budowli Denkmal, które organizowane są w Lipsku w dniach 7 -9 listopada 2024 roku. Równolegle odbywać się będą Branżowe Targi Budownictwa z Gliny Lehmbau oraz Międzynarodowe Targi Muzealnictwa i Systemów Ekspozycyjnych MUTEK.

Targi Denkmal stanowią co dwa lata najważniejsze międzynarodowe spotkanie przedstawicieli przemysłu, rzemiosła, urzędów ochrony zabytków, świata nauki i kultury oraz konserwatorów, restauratorów, inwestorów, architektów i planistów. Są także jedynym na taką skalę wydarzeniem goszczącym przedstawicieli państwowych instytucji ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego w Europie. Patronat nad targami obejmuje od lat UNESCO.

W 2024 roku targi Denkmal obchodzić będą 30-lecie istnienia - edycja ta będzie więc wyjątkowa i bogata w wydarzenia specjalne. Podczas każdej edycji zarówno oferta wystawców, jak i część konferencyjna targów stanowi odzwierciedlenie zagadnień będących dla branży zachowania zabytków szczególnie istotnymi.

Podczas Denkmal 2024 wiodącymi tematami będą:

- upowszechnianie wiedzy o zabytkach i edukacja kultury budowlanej
- digitalizacja i sztuczna inteligencja w ochronie i restauracji zabytków
- ochrona klimatu i zrównoważony rozwój: efektywne gospodarowanie energią i zasobami, zrównoważone materiały budowlane
- projektowanie i budownictwo w istniejącej zabudowie / kultura (od)budowania
- dziedzictwo kulturowe w regionach objętych konfliktami i klęskami żywiołowymi

Do grona wystawców należą zarówno liderzy międzynarodowego rynku, jak i duże, średnie oraz małe przedsiębiorstwa, a także rzemieślnicy i konserwatorzy, prezentujący szerokie portfolio produktów

i usług, od tradycyjnych technik, po innowacyjne technologie i rozwiązania. Wystawcy organizują na swoich stoiskach tzw. „żywe warsztaty" oraz praktyczne pokazy tradycyjnych technik rzemieślniczych. Firmy i instytucje zainteresowane nawiązaniem lub rozbudowaniem kontaktów na międzynarodowym rynku, zapraszamy do dołączenia do grona wystawców targów Denkmal 2024.

Przy zgłoszeniu do dnia 31 marca 2024 roku obowiązują promocyjne ceny za powierzchnię wystawienniczą.

Więcej informacji znajduje się na stronie:

www.denkmal-leipzig.de

Wystawy i Wydarzenia

Webinar, warsztaty online dotyczące definiowania paradanych, metadanych i danych

Online, 8.04.2024 r.

We would like to draw your attention to an on-line workshop dedicated to Defining Paradata, Metadata & Data for Documenting 2D/3D Digital Cultural Heritage.

WHEN: 8th of April 2024; 14:00 -17:00 CET (UCT+1)

WHERE: Online via MS Teams invitation

HOW: **Register** online for this event [HERE](#) by the **5th of April 2024**

The [UNESCO Chair on Digital Cultural Heritage](#) and the EU Project Digital Europe [EUreka3D](#) are organising a unique Webinar dedicated to the topic of Paradata, Metadata and Data in the domain of 3D digital Documentation in Cultural Heritage.

Since its adoption in 2006 as part of the [London Charter](#) for the Use of 3D Visualisation in the Research and Communication of Cultural Heritage as a method for transparency in the creation of scholarly 3D Cultural Heritage assets, the adoption from [ICOMOS](#) of [the Seville Charter](#) in 2017 and the approval from the European Commission of the [EU VIGIE2020/654 Study](#) results on the quality in 3D digitisation of tangible cultural heritage, as a set of parameters for the estimation of the complexity in Data Acquisition of tangible objects, the concept of Paradata has appealed to many aspects of the digital documentation of the past; from expressing alternative interpretations, probability or confidence in visual-based heritage research to providing a basis for robust scholarly interrogation, and from describing workflows, data acquisition methods and parameters to supporting sustainability and high quality of data and its preservation approaches.

Now widely seen, along with Metadata and geometrical data, as part of the trinity that indicates high-quality 3D digital resources, both for enriching 3D assets, creating knowledge and promoting reusability, the Digital Cultural Heritage community still lacks a definitive description and differentiation of what Paradata and Metadata are, their benefits to stakeholders, owners, the multidisciplinary DCH community, digital scholarship, and compliance with the [European Commission Recommendation for the collection of 3D-digitised cultural heritage assets](#).

This workshop will bring together professionals from the spectrum of Digital Cultural Heritage practice to share their experiences of using and working with Paradata seeking to lay down a common understanding of Paradata as a first step towards a community-built set of standards and expectations for its application to 3D documentation and the creation of knowledge.

If you have worked with Paradata and Metadata within any 3D Digital Cultural Heritage context, we cordially invite you to submit an abstract for presentation at the workshop. Topics under consideration are, but not limited to:

- The intersection between Paradata, Metadata and Data.
- Paradata as a tool for transparency in scholarly research
- Economic value and impact of Paradata
- Structured Paradata approaches
- How Paradata can help to create and preserve high quality 2D/3D data
- Paradata accessibility and discovery methods
- Case studies of Paradata link to Metadata implementation
- Paradata representation in 2D and 3D data acquisitions and visualisations
- Tools, practices or solutions supporting Paradata recording

Authors of selected abstracts will be invited to submit full papers to a new open-access publication under the series of Lecture Notes in Computer Science, Springer-Nature: "3D Research Challenges in Cultural Heritage - Volume V: Paradata, Metadata and Data in Digitisation".

The registration to the online event, and the Gold Open Access book publication are free of charge and sponsored by the [UNESCO Chair on Digital Cultural Heritage](#) at the [Cyprus University of Technology in Limassol](#) and [EUreka3D](#).

Abstracts should be no larger than one side of A4 and can be submitted via email to unesco_dch@cut.ac.cy no later than the 29th March 2023.

Wykład z cyklu „Nasi Wielcy” poświęcone wspomnieniu Zygmunta Hellwiga w 125. rocznicę urodzin. Muzeum Łazienki Królewskie, Pałac na Wyspie, 19 marca 2024 r. (wtorek) godzina 13.00

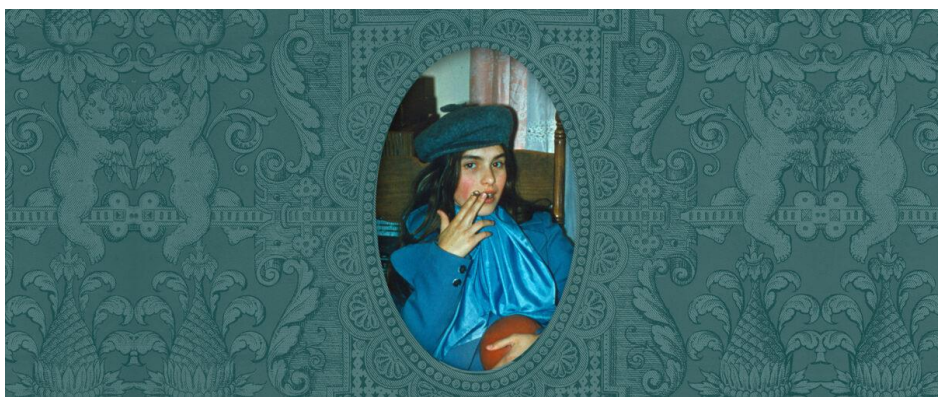
Kontynuujemy projekt Świat Ogrodów - obchody rocznicowe prof. Longina Majdeckiego 2022-2025. Muzeum Łazienki Królewskie zaprasza na spotkanie poświęcone wspomnieniu Zygmunta Hellwiga w 125. rocznicę urodzin, wybitnego ogrodnika, architekta krajobrazu, projektanta m.in. Parku im. Gen. J. Sowińskiego czy też Parku im. Gen. G. Orlicz-Dreszera w Warszawie. prelekcję wygłosi dr inż. Beata Fortuna-Antoszkiewicz z Katedry Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Wydarzenie organizowane jest we współpracy ze Stowarzyszeniem Konserwatorów Zabytków. Wykłady transmitowane są na żywo z Pałacu na Wyspie w mediach społecznościowych Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie.

Z wszystkimi wydarzeniami zorganizowanymi w ramach obchodów rocznicowych prof. Longina Majdeckiego można zapoznać się na stronie projektu:

<https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl/nasze-projekty/swiat-ogrodow-longina-majdeckiego>

Wystawa czasowa, "Śliczna jest młodość naszego wieku. Fotoalbumy 1850–1950"
Warszawa, Muzeum Warszawy, Rynek Starego Miasta 28–42, 29.02– 26.05.2024

Sto lat historii i emocji zawartych w fotoalbumach.

Wystawa Śliczna jest młodość naszego wieku. Fotoalbumy 1850–1950 pokazuje przemiany albumów fotograficznych, utrwalanie i przemijanie obowiązujących je konwencji oraz to, jak splecione są z historią fotografii. Prezentuje role, jakie albumy odgrywały w społecznościach, rodzinach czy instytucjach. Wystawa skupia się również na emocjach, jakie wywoływało i wciąż prowokuje przeglądanie albumu.

Muzeum Warszawy posiada wyjątkową kolekcję polskich albumów fotograficznych. Najstarsze z nich sięgają początków warszawskiej fotografii.

Na wystawie prezentujemy m.in. pierwszy fotograficzny album widoków Warszawy autorstwa Karola Beyera z 1859 roku czy album ze słynną dokumentacją fotograficzną budowy mostu Kierbedzia. Fotografie takich autorów jak Zofia Chomętowska czy Sylwester Braun pokazujemy w nieoczywistych kontekstach – albumów dedykowanych konkretnym osobom przy różnych okazjach. Nie brakuje albumów, z których można odczytywać historie warszawskich rodzin, a także dawnych szkół żeńskich czy nawet środowiska cyklistów. Część obiektów pokazujemy po raz pierwszy.

Historycznym obiektom na wystawie towarzyszą prace współczesnych artystów i artystek, którzy traktują album fotograficzny jako formę wypowiedzi.

Więcej informacji pod linkiem:

<https://muzeumwarszawy.pl/wystawa/sliczna-jest-mlodosc-naszego-wieku-fotoalbumy-1850-1950/>

Wernisaż wystawy „Julia Keilowa. Projektantka”

Muzeum Warszawy, Rynek Starego Miasta 32, 20.03.2024 r., godz. 18.00

Julia Keilowa projektowała przedmioty codziennego użytku w stylu art déco, a artystyczne wykształcenie i doświadczenie rzeźbiarskie sprawiły, że wypracowała własny, wyrazisty styl. Dzięki popularności platernictwa, techniki pokrywania wyrobów z metali nieszlachetnych cienką powłoką srebra lub złota, przedmioty jej projektu trafiły na salony II Rzeczypospolitej, a sama Keilowa zyskała sławę i uznanie. O randze obiektów i statusie Keilowej świadczy fakt, że już w latach 30. usiłowano naśladować jej styl, pojawiły się nawet falsyfikaty jej wytworów.

Dziś metaloplastyka Keilowej należy do kanonu arcydzieł polskiego wzornictwa, a jej prace są poszukiwane na rynku kolekcjonerskim, pożądane w kolekcjach publicznych i prywatnych.

Podstawą ekspozycji jest jednak blisko 80 obiektów zaprojektowanych i wykonanych przez Keilową. To dotąd najszersza prezentacja jej twórczości, obejmująca wykonane ręcznie unikaty i prace rzeźbiarskie. Dorobek Keilowej rozproszył się podczas II wojny światowej, a w kolejnych dziesięcioleciach popadał w zapomnienie, także ze względu na zmianę ustroju. Socjalistyczne państwo polskie świadomie zacierало pamięć o dorobku II Rzeczypospolitej, upaństwowiono zakłady platernicze, nie dbano o respektowanie praw autorskich. Jednocześnie zmieniały się upodobania estetyczne i styl lat 30. wydawał się staroświecki. Ostatnie dziesięciolecie to powrót art déco i ponowne odkrywanie twórczości Keilowej.

Podobne, choć nie identyczne, były losy współczesnych i starszych od Keilowej twórczyń z europejskich ośrodków i środowisk – Soni Delaunay, Jutty Siki, Christy Ehrlich i Sylvii Stave. Ich twórczość zaprezentowana na wystawie pogłębia opowieść o wzornictwie jako równoprawnej dziedzinie sztuki i projektantkach, które były artystkami.

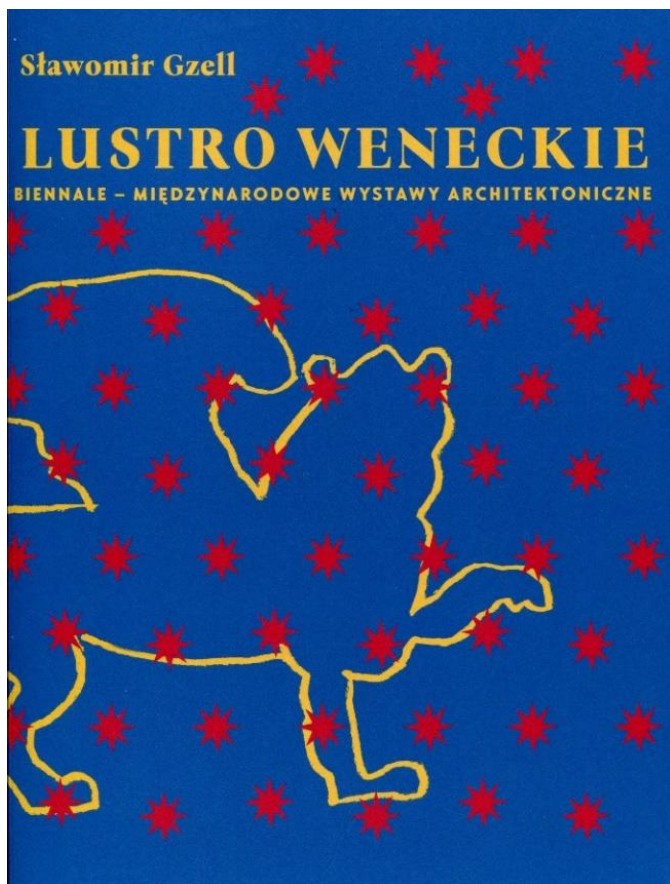
Pokazane zostaną między innymi: gwasze i tkaniny projektu Delaunay ze zbiorów Muzeum Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu, porcelana i szkło Jutty Siki z kolekcji Muzeum Sztuki Stosowanej w Wiedniu, metaloplastyka Christy Ehrlich z niderlandzkiego Muzeum Srebra w Schoonhoven i Sylvii Stave z kolekcji prywatnej. Przegląd najlepszego wzornictwa w stylu art déco dopełnia wybór obiektów z Polski i z zagranicy, pochodzących ze zbiorów prywatnych, muzealnych i kolekcji Muzeum Warszawy.”

Więcej informacji pod linkiem:

<https://muzeumwarszawy.pl/wystawa/julia-keilowa-projektantka/>

Publikacje

Książka „Lustro Weneckie. Biennale – międzynarodowe wystawy architektoniczne”
prof. Sławomir Gzell

Książka „Lustro Weneckie. Biennale – międzynarodowe wystawy architektoniczne”, której autorem jest Sławomir Gzell, wydana została przez Oficynę Wydawniczą PW w połowie ubiegłego roku. Jest pierwszą w Polsce książką wydaną na temat Biennale. Autor zbierał materiały do niej od roku 2004, kiedy pierwszy raz odwiedził wystawę. Pojechał tam jako korespondent pisma „Archivolta”, do którego potem co dwa lata pisał sprawozdania z wystawy. Tak było do roku pandemii Covid 19, kiedy zaburzył się dwuletni rytm wystawowy. Autor nie przestał odwiedzać wystaw, ale zmienił tryb pisania o nich, tak pojawiła się idea napisania książki, w miejsce sprawozdań, oderwanych od siebie artykułów.

Wiemy czym jest lustro weneckie, przeglądamy się w nim, ale nie widzimy tych, co stoją z drugiej strony, oni natomiast mogą nas obserwować. Podobnie jest z wystawami architektonicznymi weneckiego Biennale. Oglądamy eksponaty, oceniamy je, opisujemy, zapamiętujemy albo i nie, a jednocześnie, architekci zwłaszcza, przeglądają się w nich, w cudzych osiągnięciach, i mogą porównywać

je do swoich. To porównywanie jest nieuniknione, bo po to zresztą wystawy są organizowane. Obejrzyj i przymierz się do tego co oglądasz, oceniaj i ucz się, podziwiaj i zazdrość. Dziś jesteś z tej strony lustra, ale pożądamy miejsca po drugiej stronie. Tak to chyba działa, albo powinno działać.

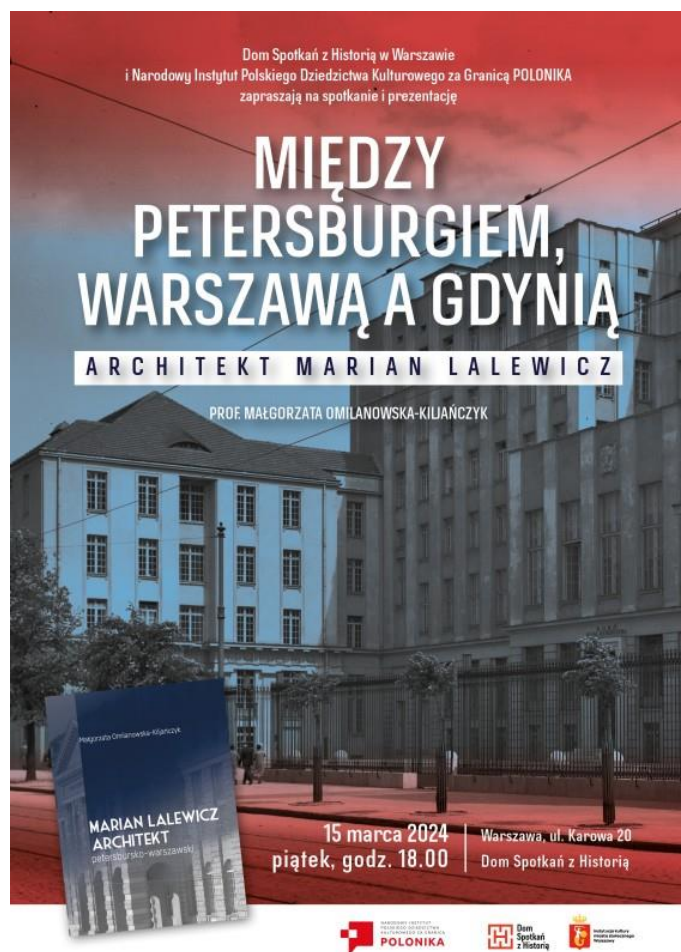
Wystaw Biennale architektonicznego nie sposób opisać jako jednej wielkiej całości. Razem z nienumerowanymi było ich dwadzieścia. Każda to około dwieście prezentacji, czyli razem wieloobrazowych prezentacji mamy cztery tysiące. Lektura pism architektonicznych, gdzie wystawy są opisywane rok po roku (szacunkowo po 500 tekstów za każdym razem), pokazuje jak trudno jest zdać sprawozdanie z każdej osobno, mimo że wystawy mają swoje tytuły scalające (przynajmniej w zamierzeniu) tę lawinę architektonicznych pomysłów zapełniającą świat i trafiających do Wenecji. Poza tym nie ma potrzeby opisywania wystaw „jak leci” w profesjonalnej literaturze. Dziś nie ma przecież przeszkód w powielaniu elektronicznym tego co wystawia się w Arsenale i w Ogrodach i samemu można wszystko zobaczyć. Istnieją też dostępne archiwa a część prezentacji weneckich jest przenoszonych w inne miejsca. Tak jest też z najnowszą polską prezentacją przenoszoną aktualnie do Zachęty w Warszawie.

Tak więc dostępność materiałów dotyczących architektonicznych wystaw weneckich jest praktycznie nieograniczona. Dlatego pisząc cokolwiek o nich należy z ostrożnością dokonywać wyboru ujęcia tematu. W książce „Lustro Weneckie” skoncentrowano się na ustaleniu tematów przekrojowych, które nie są tak oczywiste jak byłby na przykład temat Architektura – bo taki temat obejmuje sobą wszystko co w Wenecji oglądaliśmy i nie jest możliwy do poprawnego ogarnięcia. Dlatego, po analizie rozmaitych możliwości i własnych doświadczeń Autor postanowił opracować tematy: Krajobraz, Miasto, Wieś, Nauka, Sztuka i język sztuki w architekturze. Na początku książki jest też syntetyczny rozdział o historii wystaw. Nie brak też w książce opisu niespodziewanych utarczek pomiędzy wystawcami, architektami i krytykami architektury, stanowiących o atmosferze Biennale nie mniej niż cała zgromadzona tam dobra i zła architektura.

To wszystko o czym napisano wyżej możemy znaleźć analizując wystawy Biennale, nie poprzestając na ich oglądaniu. Ważne jest, że owe wystawy odbywają się w Wenecji, mającej stałe i niezagrożone miejsce w historii kultury i cywilizacji. Odnosimy się do niej często, do jej opisów i malowanych wedut, nawet do jej istnienia, wyczarowanego przez człowieka w środowisku skrajnie niedostępnym, wydawałoby się. Dziś ważne jest, żeby ten przykład niegdysiejszej odwagi i wizji urbanistycznej, stawał się jednocześnie wzorem dla miast, w których chcemy mieć to, co zaspokoi nasze dzisiejsze potrzeby. Na koniec dodajmy, że autor jest architektem, profesorem dr habilitowanym, a jego dorobek publicystyczny to blisko 300 pozycji.

Między Petersburgiem, Warszawą a Gdynią. Architekt Marian Lalewicz
Spotkanie z prof. Małgorzatą Omilanowską-Kiljańczyk
Dom Spotkań z Historią, Warszawa, ul. Karowa 20, 15.03.2024 r. godz. 18.00

Instytut Polonika wraz z Domem Spotkań z Historią zapraszają wszystkich zainteresowanych na spotkanie z prof. Małgorzatą Omilanowską-Kiljańczyk wokół jej publikacji Marian Lalewicz. Architekt petersbursko-warszawski.

W publikacji Marian Lalewicz. Architekt petersbursko-warszawski autorka opisuje rosyjski i polski etap życia i aktywności twórczej Lalewicza. Przedstawia szczegółowo jego projekty architektoniczne, analizuje wybory twórcze. Omawia również jego działalność publiczną i dydaktyczną. Częścią publikacji jest także opowieść biograficzna, która ożywia bohatera i intryguje swoją złożonością.

Prof. Małgorzata Omilanowska-Kiljańczyk przedstawia w książce także projekty Lalewicza, które zachowały się do dzisiaj.

Podczas spotkania będzie możliwość nabycia publikacji.

OCHRONA ZABYTEKÓW 2/2023, 1 (283) LXXVI

Zapraszamy do lektury numeru „Ochrony Zabytków” (2/2023), zamykającego rok 2023, w którym obchodziliśmy dwudziestą rocznicę uchwalenia ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przybliżając różnorodne kwestie związane z jej zapisami.

W tym numerze Jacek Brudnicki pochylił się wobec tego nad kryteriami obejmowania zabytku ochroną konserwatorską przez wpis do rejestru zabytków. Dalej prof. Wojciech Kowalski podejmuje temat podwodnego dziedzictwa kulturowego w świetle polskiego prawa ochrony zabytków. Autor kolejnego tekstu zwraca zaś uwagę na potrzebę wprowadzenia nowych regulacji dotyczących zawodu archeologa i zgłasza propozycje stosownych zmian. Artykuł Łukasza Czwojdy jest w zasadzie pierwszą tak kompleksową analizą prawną zagadnienia związanego z funkcjonowaniem zawodów regulowanych na tle obowiązujących przepisów. Anna Fogel pisze z kolei o przenikaniu się przepisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska przyrodniczego na tle regulacji odnoszących się do krajobrazów kulturowych. Ciekawy wątek poruszył również Olgierd Jakubowski, który omawia systemowe rozwiązania z zakresu ochrony dziedzictwa martyrologicznego w Polsce, a przy okazji proponuje doprecyzowanie tego pojęcia.

W aktualnym wydaniu „Ochrony Zabytków” pojawił się także nowy dział – „Dyskusje”. Chcemy, by stał się on platformą wymiany myśli i – za sprawą bardziej swobodnej formy wypowiedzi – ożywił dyskusje toczące się w środowisku. Planujemy zamieszczać w nim teksty będące opiniami, zachęcające do podejmowania danej tematyki.

W numerze nie zabrakło również artykułów poświęconych konkretnym dziełom sztuki, m.in. siedemnastowiecznemu obrazowi Matka Boska z Dzieciątkiem w typie Hodegetrii częstochowskiej z kościoła parafialnego w Suchej Beskidzkiej czy kamieniom litograficznym wykorzystywanym podczas przygotowywania Albumu wileńskiego Jana Kazimierza Wilczyńskiego

Cały numer dostępny jest do pobrania na stronie Księgarni NID:

[OCHRONA ZABYTEKÓW 2/2023 \(nid.pl\)](https://nid.pl/OCHRONA_ZABYTEKOW_2_2023)

KURIER KONSERWATORSKI 2023, nr 22

Dwudziesty drugi numer Kuriera Konserwatorskiego ma już nową szatę graficzną. W publikacji znajdują się pisma Generalnego Konserwatora Zabytków zawierające wytyczne w przedmiocie udzielania pozwoleń na umieszczanie instalacji fotowoltaicznych w obiektach zabytkowych lub w ich otoczeniu oraz wytyczne w zakresie postępowania wojewódzkich konserwatorów zabytków w związku z działalnością na terenie naszego kraju amerykańskiej agencji rządowej Defense POW/MIA Accounting Agency. Publikujemy tu również rekomendacje dotyczące modelu systematycznego i elastycznego gromadzenia oraz analizowania danych – przede wszystkim statystycznych – z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami oraz powiązania tej dziedziny z jak najszerszym kontekstem ekonomiczno-społecznym.

Numer dostępny jest do pobrania na stronie Księgarni NID:

[Kurier-Konserwatorski-22.pdf \(nid.pl\)](https://nid.pl/Kurier-Konserwatorski-22.pdf)

Angielskie wydanie książki pt. „Jak działała Stocznia Gdańska. Zachowane elementy dziedzictwa przemysłowego Stoczni Gdańskiej oraz ich funkcja produkcyjna (...)” autorstwa Andrzeja Trzeciaka i Andrzeja Nawrockiego

Książka pt. „Jak działała Stocznia Gdańska. Zachowane elementy dziedzictwa przemysłowego Stoczni Gdańskiej oraz ich funkcja produkcyjna w latach 70. i 80. XX wieku” została wydana w 2022 roku przez Instytut Dziedzictwa Solidarności oraz Narodowy Instytut Dziedzictwa jako element trwających od lat działań na rzecz wpisania Stoczni Gdańskiej na Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO. Teraz jest również dostępna w języku angielskim.

Publikacja skupia się na przedstawieniu funkcjonowania Stoczni w latach 70. i 80. XX wieku, czyli w okresie przełomowych strajków, które zapoczątkowały ruch społeczny i powstanie NSZZ „Solidarność”. Publikację można traktować jako przewodnik po wciąż czytelnym w przestrzeni obiektu procesie budowy jednostek pływających dla ekspertów związanych z ochroną zabytków czy turystów i pasjonatów dziedzictwa przemysłowego odwiedzających to miejsce.

Angielska wersja książki jest dostępna bezpłatnie do pobrania z Księgarni NID:

[How the Gdańsk Shipyard worked](#)

„Krajobraz folwarczny ziemi średzkiej w środkowej Wielkopolsce” autorstwa Daniela Mikulskiego

Książka pt. „Krajobraz folwarczny ziemi średzkiej w środkowej Wielkopolsce” autorstwa Daniela Mikulskiego, pracownika Oddziału Terenowego w Poznaniu powstała na podstawie doktoratu obronionego na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki.

Jej celem jest dogłębne rozpoznanie pozostałości terenowych gospodarki folwarcznej na ziemi średzkiej, czyli historycznym regionie położonym w centralnej części Wielkopolski. Autor przeanalizował przekształcenia krajobrazu folwarcznego od XIII wieku do II wojny światowej, szukając śladów, które przetrwały i wtopiły się we współczesne panoramy terenów wiejskich. Te ślady to nie tylko dwory szlacheckie, ale również budynki gospodarcze, parki, pola czy drogi dojazdowe oraz charakterystyczne relacje przestrzenne pomiędzy nimi. Do lektury zachęcamy osoby zainteresowane kształtowaniem się polskiego krajobrazu kulturowego, które chciałyby odkryć lokalne dziedzictwo w zachowanych śladach gospodarki folwarcznej. Przede wszystkim jednak, jest to kompleksowe studium przypadku, z którego korzystać mogą decydenci zastanawiający się, w jaki sposób łączyć ochronę krajobrazu ze zrównoważonym rozwojem polskiego rolnictwa.

Książka dostępna jest bezpłatnie do pobrania na stronie Księgarni NID:

[Krajobraz folwarczny ziemi średzkiej w środkowej Wielkopolsce. Analiza i ocena zmienności krajobrazu w kontekście roli i znaczenia dawnych majątków ziemskich - Wydawnictwa Narodowego Instytutu Dziedzictwa \(nid.pl\)](#)

[NID]

Varia

Konferencja ICOMOS Theophilos
Florencja, 7-8 marca 2024 r.

V
A
R
I
A

Szanowni Państwo, informujemy iż w dniach 7-8 marca 2024 r. we Florencji odbyła się konferencja MIĘDZYNARODOWEGO KOMITETU NAUKOWEGO ds. TEORII KONSERWATORSKIEJ ICOMOS (ICOMOS Theophilos).

Konferencja poświęcona była 60. rocznicy KARTY WENECKIEJ: "Dokumenty Doktrynalne w ochronie Dziedzictwa Kulturowego".

Konferencja została organizowana jest przez Międzynarodowy Komitet Naukowy ds. Teorii Konserwatorskiej ICOMOS (ICOMOS Theophilos) oraz Fondazione Romualdo Del Bianco, we współpracy z Palazzo Coppini i miała na celu kompleksowy przegląd aktualnego stanu dokumentów doktrynalnych w ochronie dziedzictwa, tworząc podstawę do identyfikacji głównych problemów i potrzeb w celu wprowadzenia potrzebnych rozwiązań.

Konferencja dotyczyła następujących zagadnień:

- Karty Weneckiej – fundament ochrony dziedzictwa czy ciężar przeszłości?
- Współczesnej teorii konserwacji w świetle dokumentów doktrynalnych – analiza krytyczna
- Przyszłości teorii konserwacji i tekstów doktrynalnych – potrzeby i propozycje.

Z przyjemnością informujemy, iż przewodniczącym Międzynarodowego Komitetu Naukowego ds. TEORII KONSERWATORSKIEJ ICOMOS (ICOMOS Theophilos) jest prof. Bogusław Szmygin, Prezes PKN ICOMOS.

Serdecznie zapraszamy do dedykowanej zakładki niniejszego Międzynarodowego Komitetu Naukowego ICOMOS:

<https://theophilos.icomos.org/>

Nowy Zarząd TheoPhilosa, wybrany na posiedzeniu naszej Komisji w czwartek 7 marca. Od lewej do prawej: Rosa Anna Genovese (Włochy), Nigel Walter (Sekretarz Generalny, Wielka Brytania), Dimitrios Zygomalas (Grecja), Susana Mora (Hiszpania), Calogero Bellanca (Austria), Claudine Houbart (Belgia), Giora Solar (Izrael), Bogusław Szmygin (Prezydent, Polska).

Serdecznie zapraszamy do dedykowanej zakładki niniejszego Międzynarodowego Komitetu Naukowego ICOMOS:

<https://theophilos.icomos.org/>

Łazienki obchodzą 350. urodziny!

Najpiękniejszy pałac Łazienek Królewskich – Pałac na Wyspie powstał z małego pawilonu kąpielowego (łazienki) wybudowanego przez polityka i pisarza **Stanisława Herakliusza Lubomirskiego**. Historię tej postaci będzie można poznać wiosną tego roku na wystawie „Sztuka dobrego myślenia. Dziedzictwo Stanisława Herakliusza Lubomirskiego”. Dokładnie 350 lat temu marszałek Lubomirski wszedł w posiadanie rozległych terenów wokół Zamku Ujazdowskiego, na których znajdują się dzisiejsze Łazienki Królewskie. I choć w dawnych epokach znamy datyienne jedynie najważniejszych wydarzeń, to w tym wypadku możemy podać nie tylko dokładny dzień, ale także godzinę! Lubomirski objął bowiem swoje nowe dobra zgodnie z zaleceniem horoskopu, który wieszczyl, że najlepszym momentem jest 9 rano 16 lutego 1674 r.

W tym szczególnym dla Łazienek dniu zapraszamy na wystawę, która otworzy się pod koniec kwietnia 2024 r. W Pałacu na Wyspie poznamy historię pierwotnej łazienki Lubomirskiego, której ślady wciąż są widoczne w architekturze letniej rezydencji ostatniego króla Polski. Jedno z pomieszczeń zdobionych siedemnastowiecznymi sztukateriami zostanie udostępnione zwiedzającym po raz pierwszy w historii muzeum.

W Podchorążówce, w której jeszcze przed rokiem prezentowano obrazy Fridy Kahlo, odbędzie się druga część wystawy, poświęcona Stanisławowi Herakliuszowi Lubomirskiemu – jednemu z najbardziej barwnych przedstawicieli polskiego baroku. Wkraczał on w dorosłość w momencie, gdy jego ojciec rozpętał wojnę domową w Rzeczypospolitej. W wieku dojrzałym sam nieraz przyprawił o ból głowy Jana III, z którym toczył nieustanne spory. W wolnych chwilach zajmował się twórczością literacką: czasem rubaszną, czasem filozoficzną, a pod koniec życia dewocyjną. Budynki, które powstały z jego inicjatywy, budziły zachwyt swoją kunsztownością, choć niektórzy przyznawali, że zbyt duża ilość treści wplecionych w architekturę utrudniała zrozumienie przekazu Lubomirskiego. Pokazanie tak bogatego życiorysu wymagało znalezienia równie ekscytujących eksponatów. Zespół kuratorski (dr Kamil Frejlich, dr Piotr Skowroński) zgromadził w tym celu obiekty z sześciu państw, w których znajdują się pamiątki po marszałku Lubomirskim. Wiele z nich będzie prezentowanych w Polsce po raz pierwszy. Liczymy, że zagadkowe rysunki, błyszczące srebrne naczynia liturgiczne i biesiadne oraz przedmioty wyciągnięte prosto z krypty pozwolą przeżyć magiczną podróż w świat polskiego baroku.

Zachęcamy do kontaktu i rozmów z Panią dr Marianną Otmianowską – Dyrektorką Muzeum Łazienki Królewskie oraz z kuratorami wystawy, którymi są dr Kamil Frejlich i dr Piotr Skowroński.

<https://www.youtube.com/watch?v=ipMFufl7ftw>

Wieża ciśnień w zespole dworca kolejowego w Sochaczewie - zabytek kolejowy dla lokalnej społeczności?

Sochaczew. Rosyjska wieża ciśnień z 1900-1902 (fot. autor nieznan, 1915)

Sochaczewska wieża ciśnień jest istotnym budynkiem w zespole dworca kolejowego. Jako dobrze zaprojektowany obiekt o dyspozycji wertykalnej jest dziś jednym z istotnych historycznych symboli miasta, pozbawionego podczas dwóch wojen światowych większości emblematycznych zabytków. Jego przyszła rewaloryzacja powinna być zatem realizowana z najwyższą starannością i poszanowaniem nie tylko historycznej tkanki budowli, ale również koniecznością zachowania właściwej ekspozycji wieży w rewitalizowanej obecnie przestrzeni okolic sochaczewskiego dworca kolejowego. Lokalna społeczność aktywnie interesuje tym problemem.

Pierwszą wieżę ciśnień do obsługi kolei wzniesiono w Sochaczewie na przełomie XIX i XX w. – najpewniej w latach 1900–1902, w związku z budową infrastruktury uruchomionej 15 listopada 1902 r. Drogi Żelaznej Warszawsko-Kaliskiej. Została ona wysadzona przez wojska niemieckie 5 października 1914 r. w czasie walk z Rosjanami w okresie I wojny światowej, a następnie razem z przyległym magazynem kolejowym rozebrana. Analogicznie do budynku dworca kolejowego, wieża powstała według typowego dla tej linii projektu (identyczne obiekty zbudowano również m.in. w Łowiczu Przedmieście, Łasku, Zgierzu, Głownie, Radliczycach i Sieradzu). Wszystkie wzniesione zostały z cegły na planie ośmiokąta foremnego, z trójkondygnacyjnym trzonem, niosącym przyrządy, lekko nadwieszoną głowicę, nakrytą dachem ośmiopłaciowym o małym kącie nachylenia połaci i architekturą utrzymaną w konwencji historyzującej, odwołującej się do wzorców budownictwa średniowiecznego w jego wydaniu romanizującym. Pierwsza sochaczewska wieża ciśnień pobierała wodę z rzeki Bzury, zaopatrując kolejowe budynki służbowe i mieszkalne na stacji oraz żurawie wodne dla parowozów.

Zachowana do dzisiaj wieża wzniesiona została przez Dyрекcję Okręgową Kolei Państwowych w Warszawie po I wojnie światowej w 1921 r. w ramach modernizacji linii Warszawa–Łowicz–Kutno–Toruń i po włączeniu jej w tranzytowy ciąg Warszawa–Poznań–Zbąszynek. Budynek powstał według typowego projektu średniej wieży ciśnień, opracowanego w kierowanej przez inż. Bronisława Brochowicz–Rogoyskiego Sekcji Architektonicznej Wydziału Drogowego Dyrekcji Warszawskiej Kolei Państwowych. Takie same lub bardzo zbliżone formalnie obiekty znalazły się również na stacjach m.in. w Żyrardowie, Radomsku, Koninie, Łodzi Kaliskiej, Nasielsku, Pilawie, czy Białej Podlaskiej.

Wieża powstała z wykorzystaniem form „polskiego baroku”, typowego dla budownictwa kolejowego II RP lat 1920–1930, kiedy to akcentowano polskość, a rugowano pozaborcze naleciałości. Wzniesiono ją jako budowlę żelbetową, monolityczną o konstrukcji ramowej.

W 1939 r. wieża służyła jako punkt obserwacyjny i dlatego w trakcie Bitwy nad Bzurą uszkodzeniu uległ dach budowli. W 1945 r. obiekt przejęła Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Warszawie. Od początku lat 50. XX w. z Warszawy Włochy w kierunku zachodnim postępowała elektryfikacja Kolei Kaliskiej, by 15. marca 1959 r. dotrzeć do Sochaczewa, a 22. marca 1961 r. do Łowicza. W związku ze wzrostem roli trakcji elektrycznej i spalinowej na PKP znaczenie wieży zaczęło maleć.

Sochaczew. Wieża ciśnień. Stan współczesny (fot. Cezary Głuszek, 2017)

Z czasem obiekt przestał być użytkowany zgodnie z przeznaczeniem, po czym zamknięto go na stałe i zaczął niszczeć – szczególnie w odniesieniu do strefy dachu. W 2014 r. Urząd Miejski w Sochaczewie nabył przyległe do wieży tereny dawnych stacyjnych placów ładunkowych i wybudował parking dla samochodów osobowych. Przez ostatnie lata stan zaciekającego obiektu sukcesywnie się pogarszał, w związku z czym Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków zwiększył jego formalną ochronę wpisując go 23 września 2019 r. do Rejestru Zabytków. Pod koniec 2023 r. Urząd Miejski w Sochaczewie nabył od PKP wieżę ciśnień i nosi się z zamiarem poddania budynku rewaloryzacji. Różne warianty możliwego zagospodarowania budowli powstawały pod kierunkiem dr. hab. inż. Cezarego Głuszka w trakcie organizowanego corocznie od 2008 r. przez Urząd Miejski w Sochaczewie oraz Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej konkursu dla studentów tej uczelni. Mimo wielu interesujących propozycji jakie dla budynku nakreślili studenci, urzędnicy jeszcze nie zdecydowali w jakim kierunku pójść przyszłe prace. Zgodnie z zamysłem pracowników urzędu o docelowym przeznaczeniu budowli w ramach konsultacji społecznych zadecydować mają mieszkańcy Sochaczewa. Na razie wymianie poddano uszkodzoną stolarkę okienną, a 16 marca 2024 r. od 10.00 do 14.00 zaplanowano darmowe zwiedzanie wnętrza obiektu.

Ponadto obok budowli stanąć ma w przyszłości tablica informacyjna, stanowiąca nowy element Miejskiego Szlaku Historycznego. Docelowo wydaje się, że najlepszym rozwiązaniem byłoby włączenie w prace nad zagospodarowaniem i przyszłym wykorzystaniem budynku Muzeum Kolei Wąskotorowej, które jest placówką położoną niedaleko, prowadzącą adekwatną działalność merytoryczną, a ponadto największą atrakcją turystyczną Sochaczewa (w 2023 r. – 37 570 zwiedzających). Kolejowy charakter obiektu powinien zostać wzmocniony poprzez realizację w jego wnętrzach przez ww. placówkę muzealną wystawy stałej związanej z Koleją Warszawsko-Kaliską i związkach tejże z istniejącą w pobliżu od 1922 r. stacją czołową sochaczewskiej wąskotorówki. We wnętrzu jednej z nielicznych zachowanych w Polsce wodnych wież wąskotorowych na stacji w Karczmiskach znajduje się ekspozycja związana z dziejami Nałęczowskiej Kolei Dojazdowej, a także punkt widokowy na dachu.

Cezary Głuszek

Łukasz Popowski, z Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie.

Webinar

13 marca 2024. 11:00 - Cykl wykładów online dla konserwatorów "Spotkania z konserwacją" – pierwsze spotkanie "Organy historyczne – zabytek i żywy instrument. Problematyka ochrony konserwatorskiej"

Zespół ds. organów historycznych Narodowego Instytutu Dziedzictwa zaprasza na pierwsze spotkanie z cyklu wykładów online dla konserwatorów - "Organy historyczne – zabytek i żywy instrument. Problematyka ochrony konserwatorskiej".

Wykład adresowany jest do:

- konserwatorów architektury oraz historycznych instrumentów muzycznych,
- organistów i organmistrzów,
- historyków muzyki i muzykologów,
- opiekunów organów historycznych,
- oraz wszystkich pasjonatów muzyki organowej i osób chcących poszerzać wiedzę na temat tych instrumentów.

Podczas wykładu *Organy historyczne – zabytek i żywy instrument* przedstawimy podstawowe elementy konstrukcji organów piszczałkowych oraz omówimy szereg wartości zawartych w historycznych instrumentach. Opowiemy także o obecnym stanie badań nad zasobem polskich organów, o elementach najbardziej zagrożonych przez współczesność, a także o wspomaganiu eksperckim prac organmistrzowskich (od programu do odbioru). Odniesiemy się również do problematyki trwałości prac organmistrzowskich, która uzależniona jest – jak w każdym żywym mechanizmie – od bieżącej opieki i regularnych prac serwisowych.

Prowadzący wykład to członkowie Zespołu ds. organów historycznych Narodowego Instytutu Dziedzictwa:

dr hab. Małgorzata Anna Trzaskalik-Wyrwa - organistka, organoznawczyni, konserwatorka-zabytkoznawczyni oraz wykładowczyni na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Jest absolwentką klasy organów na Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Ukończyła także studia w dziedzinie Ochrony Dóbr Kultury o specjalności konserwatorstwo na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Kierownik Zespołu ds. organów historycznych.

dr hab. Krzysztof Urbaniak – adiunkt w Katedrze Organów, Klawesynu i Muzyki Dawnej Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi oraz w Katedrze Organów Akademii Muzycznej w Krakowie. Ukończył Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie organów prof. Józefa Serafina oraz w klasie klawesynu prof. Leszka Kędrackiego.

dr Marek Fronc - absolwent Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie organów. Naukę kontynuował w ramach prywatnych studiów pod kierunkiem prof. Wolfganga Zerera w Hamburgu oraz mistrzowskich kursów organowych. Jest wykładowcą w Katedrze Muzyki Kościelnej Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu.

Udział w wykładzie online jest bezpłatny, a [link do rejestracji udostępniemy na stronie nid.pl w aktualnościach oraz na Facebook'u NID](#). Nagranie ze spotkania udostępnione zostanie na kanale YouTube TV NID

[Narodowy Instytut Dziedzictwa | TV NID - YouTube](#)